

Komentarji
Novinski dogodki in
vprašanjem

... iz Nemčije.
... "munšajn", ki so
... Hitlerjevi pristaši,
... kje se jih drži
... običajni pose-
... Nemški fašisti bodo
... grmadah vsa
... literaturo v Nem-
... vse knjige, ka-
... socialisti so židje, socialisti
... Remarquova
... delo.
... kulturno in civili-
... delo je prepuščeno fa-
... študentom, ki so naj-
... študentje morajo
... zbrati vse heretične
... tega dne bo gorelo pet-
... velikih grmad pred
... univerzami in
... študenti v Nem-
... pomeni, da se Nemčija
... pomakne tisto let
... krsto so plamtele
... pregrešnih knjig,
... grmade z ljudmi.
... pijanci
... težko družini; pijanci
... pomandraj.
... navadno
... Hitler zahte-
... absoluten
... štiri leta. Če ostane
... dni — ne bo od
... nič ostalo.

... bil veliko-
... Rimu so bile
... ceremonije pod
... roko fašizma. Bili so
... dva Hitlerje-
... Papan in Goe-
... Nemčije in kancelar
... Avstrije. Gostje so
... kretali med Vatika-
... Mussolinijeve palače —
... brate med brati; vse je
... Papež je osebo
... Papan in Dollfus.
... kapeli. Vsi so bratje
... Papan povedal, da se
... Mussolini-
... revizije mirovnih
... Mussolini je objavil
... katerem se norčuje iz
... Papan je rekel,
... celoti podpisati ta članek,
... je pa rekel, da je nem-
... dobil inspiracije iz
... Hitlerjeva zmaga bi ne
... goča, če bi Mussolini ne
... vloga v zvezi z ricinivim
... imeli velikonočni
... Rimu. Vsi bratski in
... Mussolini, Papan,
... Dollfus in papež. Vsi
... trenutne moči, ki sloni
... sili in sirovem te-
... Mussolini je objavil
... katerem se norčuje iz
... Papan je rekel,
... celoti podpisati ta članek,
... je pa rekel, da je nem-
... dobil inspiracije iz
... Hitlerjeva zmaga bi ne
... goča, če bi Mussolini ne
... vloga v zvezi z ricinivim

... Mussolini je objavil
... katerem se norčuje iz
... Papan je rekel,
... celoti podpisati ta članek,
... je pa rekel, da je nem-
... dobil inspiracije iz
... Hitlerjeva zmaga bi ne
... goča, če bi Mussolini ne
... vloga v zvezi z ricinivim
... imeli velikonočni
... Rimu. Vsi bratski in
... Mussolini, Papan,
... Dollfus in papež. Vsi
... trenutne moči, ki sloni
... sili in sirovem te-
... Mussolini je objavil
... katerem se norčuje iz
... Papan je rekel,
... celoti podpisati ta članek,
... je pa rekel, da je nem-
... dobil inspiracije iz
... Hitlerjeva zmaga bi ne
... goča, če bi Mussolini ne
... vloga v zvezi z ricinivim

MOSKOVSKI PROCES PROTI SABOTAŽNIKOM

Sovjeti zaključili svojo eviden-
co. Monkhouse, glavni angle-
ški obtoženec, se je zarekel

Moskva, 17. apr. — Glavni to-
žitelj Višinski, ki zastopa sovje-
te v procesu proti osemnajstim
sabotažnikom in vohunom, je
včeraj sumiral dokazilni mate-
rial sovjetov proti obtoženem.
V svojem dolgem govoru je Vi-
šinski dejal, da v obeh tožitelj-
stva zaslužijo obtoženi ruski na-
meščenci elektrarskega trusta
večjo kazen kot pa nameščenci
tujezemske tvečke. S tem je ho-
tel reči, naj bi sovjetsko sodišče
mlejšje postopalo z obtoženimi
Angleži kakor z domačimi obto-
ženci.

Višinski je imenoval Thorn-
tona vojaškega vohuna, ki pa ne
bi bil toliko škodač, če bi ne
imel ruskih zaveznikov. Na dolgo
in široko je Višinski tolma-
čil razliko med sovjetskimi in an-
gleškimi zakoni glede podkupo-
vanja in sabotaže; iz tega je iz-
vajal, kako slabo razumejo na
Angleškem, da je v Sovjetski u-
niji sabotist proti državi veliko
večji zločinec kot kje drugje.

Med razpravo, ki je potekala v
soboto, je bil zaslišan Allan
Monkhouse, ki je glavni angle-
ški obtoženec. Monkhouse, ki je
pri angleški podružnici Metropol-
itan-Vickers v Moskvi za šefa
inženirjev, govori dobro ruski,
toda med pričanjem je parkrat
prosil, da sme nekatere svoje iz-
jave povedati v angleščini. To
so mu dovolili, nato je izjavil, da
on smatra ves ta proces za "m-
nočno omreženje nameščencev
Metropolitan-Vickers Electrical
Co., sloneče na terorizmu poli-
cije." Nadaljeval je, da govori
iz lastne izkušnje, kajti njega je
sovjetska policija izpraševala ne-
prestano osemnajet ur.

Evkejski kmetarji ustav- ljeno v No. Dakoti

Državna milica preprečila izgon
farmlarja iz hiše

Bismarck, North Dakota. —
Dva milijarka v družbi državne-
ga adjutanta sta te dni prepre-
čila izgon farmlarke družine iz
hiše, ki je bila prodana zaradi
zapadlega dolga. Adjutant je
opozoril šerifa, ki je hotel izvrši-
ti evkejski nalog, da je gover-
ner države North Dakote raz-
glasil moratorij za evkejske in
državna milica mora paziti, da
se kaj takega ne zgodi.

Duhoven ustrelil tatu

Temuco, Chile, 17. apr. — Juan
Yunger, 60-letni duhoven, je vče-
raj tekel za tatom, ki je ukra-
del razpelo v cerkvi. Ker ga ni
mogel dohiteti, je potegnil re-
volver iz žepa in ustrelil tatu.

Proces proti drugemu scottbor- skemu zamorc

Decatur, Ala. — Ta teden je
na vrsti obravnava proti mlade-
mu zamorc Charlesu Weemu,
enemu izmed osmih, ki so obto-
ženi posilstva dveh vlačug. Za-
govornišvo bo zahtevalo, da se
proces premesti v drugi okraj.

Dunajski socialisti v akciji

Velike demonstracije aranžirane
za 1. maja

Dunaj, 17. apr. — Socialistič-
na stranka v Avstriji je sinoči
zaključila svojo dvadnevno kon-
ferenco na Dunaju. Ob koncu je
sprejela resolucijo, s katero po-
ziva vse avstrijske državljane,
ki so proti fašizmu, naj sodelu-
jejo s socialisti za obrano de-
mokratične konstitucije.

Resolucija se glasi, da je poli-
tični položaj v avstrijski repu-
blici silno resen in zavedni de-
lavci naj bodo pripravljani na
vse eventualnosti.
Sprejet je bil program za ve-
like demonstracije na delavski
praznik 1. maja, ki se imajo vr-
šiti pod geslom "V boj za demo-
kracijo".

Konferenca v Bell Hiši zaradi javnih del

Voditelji unij obiskali Roosevel-
ta. Predsednik priporočil kon-
gresu refinanciranje dolgov na
stanovanja

Washington, D. C. — William
Green, predsednik Ameriške de-
lavске federacije, in več drugih
voditeljev delavskih unij je v
petek obiskalo predsednika Roo-
sevelta s pozivom, naj se čim
prej potrudijo, da začne federal-
na vlada z obširnimi javnimi de-
li, ki bodo uposila veliko šte-
vilo brezposelnih delavcev. Predlo-
žili so mu več načrtov za bojna
izdavanja od tri do šest milijard
dolarjev in ga urgirali, naj pri-
poroči kongresu zakon minimal-
ne meseče za vsa republika.

Roosevelt jih je poslušal in
dejal, da bo dela na nekih načr-
tih in bo še delal.

Dan poprej je predsednik pri-
poročil kongresu, naj sprejme
načrt federalnega refinanciranja
dolgov na hišah v mestih. To je
nekaž silnoga, kar je teden dni
prej priporočal za farmlarje. V
načrtu sta dve milijardi dolar-
jev pomoči za zadolžene hišne
posestnike v mestih; ta pomoč
se obeta v obliki posojil, ki jih
bodo dajala nova federalna kre-
ditna društva (building and loan
associations). Za ustanovitev
sistema teh društev bo vlada pri-
spevala 200 milijonov dolarjev
iz sklada korporacije za finanč-
no rekonstrukcijo. Ta društva bo-
do izdala bonde, ki jih upniki
lahko zamenjajo za vknjižbe na
hišah. Vlada bo jamčila za obre-
sti od bondov, ne bo pa garanti-
rala glavnice. Bondi bodo nosili
4% obresti, dočim imajo dolžni-
ki plačevati kreditnim druš-
tvom 5% obresti.

Nižja zbornica je sprejela Roo-
seveltov načrt za refinanciranje
farmarskih dolgov brez spremem-
be.

Fašistično gibanje v Novi Zelan- diji

Auckland, N. Z., 17. apr. —
Tu se je ustanovila fašistična
stranka, ki naznanja, da bo vo-
dila boj za odpravo parlamentar-
nega sistema v Novi Zelandiji.

VELIKE GOLJUFI- JE Z RELIEFOM ODKRITE

Na tisoče in tisoče dolarjev iz-
danih za "reveže", ki delajo
ali imajo denar v bankah.
Prejemniki troše denar za luk-
surije

Chicago. — Čikaška "Tribu-
ne" je objavila dolgo poročilo, v
katerem je razgaljenih cela vr-
sta primerov sleparije z relie-
fom za brezposelne. Na pomožni
listi je krdelo ljudi, ki imajo
službe, hiše ali drugo imetje ali
gotovino v bankah, kljub temu
redno prejemajo reliefne nakaz-
nice za blago od pomožne komi-
sije.

Pri sleparijah pomagajo tudi
trgovci. Business je business!
Reliefne nakaznice veljajo le za
najnujšje potrebščine, toda "re-
veži" jih rabijo za nakup luksu-
rij, ki jih trgovci dajejo drage
volje. Naveden je primer, ko je
trgovec prodal na tako nakazni-
co pijačo in razne delikatese za
"party", zapisal pa je, da je pro-
dal šunko, moko, sladkor, fižol in
druge dovoljene reči.

Omenjen je slučaj "reveža", ki
se piše Joseph Kríž. Naslov 3610
Central Park ave. Ta mož ima
stalno delo in večkrat zasliži čez
\$50 tedensko. Od pomožne komi-
sije je pa prejel mesečno
\$18.90 vrednosti grocerij in mle-
ka kot brezposelni delavec.

Takih slučajev je cela vrsta.
Neka ženska, ki tudi prejema
pomoč od pomožne komisije, je
zadnje dni vložila tožbo za loči-
tev od svojega moža in plačala
je odvnetiku v gotovini \$150 za
sroške tožbe.

Preiskave glede podobnih sle-
parij so vedno v teku, ampak
teh slučajev je toliko, da ne bodo
nikdar vsi preiskani.

MacDonald odpotoval v Ameriko

London, 17. apr. — Ministr-
ski predsednik Ramsay MacDo-
nald je v soboto odpotoval s šta-
bom tajnikov in svetovalcev na
parniku Berengariji v Združene
države, kjer bo konferiral s pre-
sednikom Rooseveltom o ekon-
omskih in razorožitvenih pro-
blemih.

Norman Thomas okraden za ko- koši

New York. — Normanu Tho-
masu, socialističnemu voditelju,
je nedko v nedeljo ukradel 50
kokoši na njegovi farmi na Long
Islandu.

Pobijanje vstaev v Mehiki

Mexico City, 17. apr. — V bit-
ki med vojaštvom in lokalnimi
agrarnimi vstaši v državi Yuca-
tanu je bilo včeraj 41 vstaev u-
bitih.

"New deal" za jeklarske delavce

Youngstown, O. — Truscon
Steel kompanija je s pričetkom
tega tedna reducirala plače
vsem: uradničkim uslužbencem
od 25 do 33%. Do sedaj so pre-
jemali le polovico plače, za dru-

Velik odziv za kon- tinentalni kongres

Hitler je bedak, pravi Einstein

Avstrijski fanatik si je nekaj
vtepel v glavo

Bruselj, Belgija, 17. apr. —
Profesor Albert Einstein, znani
nemški učenjak, si je začasno o-
mislil svoj dom v samotni vili na
belgijskem obrežju. Ko so ga te
dni vprašali, kaj misli o Hitler-
ju, je dejal, da Hitler ni noben
velikan, temveč bedak, ki si je
nekaj vtepel v glavo in zdaj je
prisiljen slediti temu.

Vprašan, če za svoje znanst-
vene pridobitve kaj dolguje uni-
verzam v Nemčiji, je Einstein
odgovoril, da ni nikdar študiral
v Nemčiji. Tam je bil le član
pruske akademije znanosti.

Hornerjev režim udrina po brezposelnih

Napad na brezposelne je bil pla-
niran v Springfieldu. Tele-
grafska kompanija sodelovala
v zaroti

Chicago. — (FP) — "Liberal-
ni" governer Horner ima za
brezposelne trdo pest, ki je pa-
dla po njih pred nekaj dnevi, ko
so z raznih strani države kora-
kali proti Springfieldu, da Ho-
rnerja opozore na njegove kam-
panjske obljube, ki jih je dal
brezposelnim. Mesto pravice do
peticije, katero jamči ustava, pa
so bili pohodniki brutalno raz-
gnani na vse štiri vetrove.

Trda pest oblasti je najtežje
padla po 1200 čikaških brezpo-
selnih, ki so bili napadeni in raz-
gnani v okraju La Salle, zapad-
no od Ottawa, kjer so v obcest-
ni kempi prenočevali. V kempu
jih je pognal šerif s svojimi ljud-
mi in jih zgodaj v jutru napadel.
Ker se niso na ukaz hoteli vrni-
ti v Chicago, so pričele deževati
med nje solzavice in padati po
njih krepelci. "Armada" je bila
razpršena na vse štiri vetrove,
mnogi pretepeni in raztrgani od
bodeče žične ograje, v katero so
bili pognani, in dvajset aretirani-
h.

Pohodnikom iz južnega in za-
padnega Illinois, ki so koračili
proti Springfieldu, se ni dosti
bolje godilo. Tudi njim je bil za-
branjen vohod v Springfield. "Li-
beralni" governer jim je dovolil
le priliko, da lahko izberejo de-
putacijo 20 mož in predložijo pe-
ticijo. Vsi drugi so morali poča-
kati zunaj mestne meje ali pa
se takoj vrniti.

Sedaj ko se je razkadil dim
tega pohoda in je možno zbrati
nitro dobro pripravljene mreže,
se pokaže prava slika. Ta slika
pokaže, da je bil izdelan ves
načrt o postopanju proti brez-
(Dalje na 3. strani.)

go polovico pa morajo čakati.
Vsed tega se vprašujejo, če ta
"new deal" pomeni znižanje ali
zvišanje.

Kongresu se je pridružila tudi
Farmarska unija. Demonstraci-
je pred Belo hišo. Kongresa
se udeleži več tisoč delegatov

Washington. — Med najnove-
jšimi organizacijami, ki so se
pridružile kontinentalnemu kon-
gresu za ekonomsko rekonstruk-
cijo, ki bo zboroval v Washing-
tonu dne 6. in 7. maja, je Far-
marska unija, ki je obvestila
vse svoje postojanke, naj pošlje-
jo na kongres svoje zastopnike.
Mnogo krajevskih postojank te
militantne farmarske organizaci-
je se je že prej odzvalo, akci-
ja eksekutive pa pomeni aktivno
sodelovanje te unije.

Njen predsednik John A.
Simpson bo eden glavnih go-
vorikov na kongresu, ki bo
zboroval v velikem mestnem av-
ditoriju. Dvorana bo oprem-
ljena z mikrofoni, tako da se
bodo razločno slišali tudi govo-
ri delegatov v dvorani.

Višek zborovanja bo demon-
stracija pred Belo hišo, ko bo
delegacija izročila svojo spome-
niko vladi. Sestava provizorič-
nega dokumenta je v rokah
Harry L. Laidlerja, direktorja
Lige za industrialno demokraci-
jo in prominentnega ekonomista.
Njegov odsek zbira tudi drugi
material o ekonomskih vpraša-
njih za rabo konvenčnih odse-
kov.

Senator LaFollette je prevzel
nalogo, da od vojnega depart-
menta izposluje dovoljenje za
rabo vojaških kuhinj in šotorov
za večje število delegatov.

Soditi po dosedanjih odzivih
in pripravih, bo na kongresu
navzočih do pet tisoč delegatov.
Zastopane bodo s močnimi dele-
gacijami do malega vse države.
V državi Washington se je te
dni vršila konferenca 20 orga-
nizacij, ki so razpravljale o do-
bavi sredstev za financiranje
delegacije. Slične konference
so v teku v mnogih državah. Iz
Iowe pride od 100 do 150 dele-
gatov, približno toliko iz Illinoi-
sa in Wisconsin. Močna dele-
gacija se pripravja na pot iz
jugozapadnih držav.

Največji odziv iz industrijs-
kih krajev je do sedaj prišel iz
Pennsylvanije. Iz Readinga in
okolice pride do 200 delegatov,
približno toliko iz zapadnega
dela države. Veliko zanimanje
za kongres je med delavstvom
v Philadelphiji. Podporne orga-
nizacije tega mesta pošljejo 50
zastopnikov, najmočnejšo dele-
gacijo bodo pa imeli pletinarji.
Vsed priprav za ta kongres
je bila odložena tudi konferen-
ca za formiranje državnega
kongresa za ekonomsko rekon-
strukcijo, ki se je imela vršiti v
Readingu dne 22. in 23. aprila.

Iz Marylanda pride 250 dele-
gatov, mnogo teh od unij. New-
yorška delegacija bo imela po-
sebni vlak B&O železnice. Voz-
nina na obo kraja stane \$4.50.
Vlak odide v petek zvečer ob
6:30. Velike delegacije bodo
prišle tudi iz Massachusettsa,
New Jerseyja in iz južnih drž-
jav, kjer je aktivnih več orga-
nizatorjev.

Vse delo za sprejem in oskrbo
delegacije je v rokah delavskih
organizacij v Washingtonu. V
konvenčnem odboru sodelujejo
unije in socialisti. Predsednik
odbora je Charles Edward Rus-
sell, znan socialistični voditelj
pred vojno.

Za kongres se je izrekla tudi
Liga za neodvisno politično ak-
cijo, kateri načeluje profesor
John Dewey. Uradniki raznih
veteranskih organizacij priča-
kujejo večjo delegacijo vojnih
veteranov.

Od populističnega gibanja
pred 50 leti še ni bilo nobeno
zborovanje tako reprezentativ-
no kot bo ta kongres, ki bo pra-
va mešanica pojmov in social-
(Dalje na 3. strani.)

Miss Frances Perkins, tajnica za delo, pred zborniškim odsekom, kjer je toplo zagovarjala
Rooseveltov načrt za rekrutacijo 250,000 brezposelnih delavcev za tlačansko delo v gozdovih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za združene države (tj. v celoti) in Kanado \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincin \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi ne se vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s urednikom: PROSVETA

1617-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v oglejku, na primer (March 31, 1933), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Hiša zgorela

East Worcester, N. Y. — Slovenskemu farmerju Petru Rode-tu v Decaturju, N. Y., je zgorela hiša in shramba s precejšnjim zalogo ajde in ovsa. Z nesrečnim rejskom sočustvuje vsa okolica.

Clevelandske banke

Cleveland. — Pred nekaj dnevi so imeli odborniki raznih slovenskih podpornih društev v Clevelandu že drugi sestanek v Domu glede društvenega denarja, ki je "zmrznjen" v domači banki North American Trust Co. Na tisoče dolarjev je "zmrznjenih". Navzoča sta bila tudi predsednik Seliškar in tajnik Jakšič prizadete banke, ki sta odbornikom povedala, da za enkrat drugega ne kaže kakor "potrpeti in upati, da se razmere v splošnem izboljšajo".

Umrli v starem kraju

Cleveland. — Agnes Zagar je prejela vest iz starega kraja, da je umrl njen stari Matevž Opeka v Sivčku pri Cerknici v starosti 75 let. V Ameriki zapuščala odraslega sina in hčer.

Oropanec moral molčati

Chicago. — John Bogunović, 2905 E. 95 st., je bil zadnji petek zvečer na ulici oropan za \$18. Dva bandita, ki sta ga obrala, sta mu zapovedala, da ne sme 24 ur nikomur povedati o ropu. Mož je res molčal do sobote večera in šele potem je prijavil zadevo policiji.

Protesti proti obsodbi mladega zamorca

Birmingham, Ala. — Guverner države Alabame je prejel veliko število protestov z vseh strani Amerike in tudi iz Evrope proti obsodbi mladega zamorca Haywooda Pattersona na drugi obravnavi, ki se je pred par dnevi zaključila v Decaturju. Mednarodna delavska obramba je naznanila, da bo vložila priziv proti obsodbi pri državnem vrhovnem sodišču. Priziv bo baziran na dejstvu, da ni bil noben član porote, ki je spoznala Pattersona na krivim vzle predloženi evidenci o nedolžnosti žrtve, zamorec.

Obravnava proti drugemu zamorskemu fantu Charlesu Weemu, ki je bil z drugimi sedmimi fanti spoznan krivim poslatva dveh belopoltnih deklet in obsojen na smrt na prvi obravnavi, se bo otvorila 17. aprila. Zagovorniki zdaj zahtevajo premešitev obravnave v Birminghamu.

Governer podpisal zakon minimalne plače

Albany, N. Y. — Z guvernerjevim podpisom dveh predlog je država New York dobila zakon za minimalno plačo. Zakon, vsaj kolikor se delavci tiče, ima zobe. Po tem zakonu bo država ustanovila komisije za določanje minimalnih plač v vsaki industriji. Podjetnik, ki se ne bo držal navodil komisije, bo podvržen kazni.

Glede minimalne meseče plače, je zakon bolj popustljiv. Določa le objavo imen podjetnikov, ki ne plačujejo minimalne plače. Tak zakon za delavke ima država Massachusetts, ki je v tej krizi spoznala, vsaj pa delavci, da je le krpa papirja, ker se podjetniki pošvigačo na — moralni pritisk.

Glavosi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Prireditve kluba št. 11 JSZ

Bridgeport, O. — Na 29. aprila zvečer bo prireditve kluba št. 11 v dvorani na Boydsvillu, Bridgeport. To bo obenem prva majniška slavnost. Na programu bosta dva igrokaza v angleškem jeziku. "Dr. Cut" je zelo smešen igrokaz dveh zamorcev, ki bosta Louis Gorenc ml. in Frank Raskovich. "Runaways" je igrokaz dveh žensk, obe še mladi, ki sta hoteli pobegniti od svojih so-progov, nazadnje se pa z železniške postaje vrneta domov. V igrokazu bosta Margaret Snoy in Vera Hribernik. Med igrokazi bosta dve deklamaciji. "Brotherhood" bo deklamiral Joseph Snoy ml., "Man-Making" pa Philip Snoy. Govor pred in po igrah v obeh jezikih. Po sporedu bo plesna zabava, na kateri bo igrala prava domača godba, tako da se bo vse zavrtelo.

Ker naš klub je vedno skušal zadovoljiti svoje posetnike s svojimi priredbami, zato bo tudi sedaj. Vstopnina, ker je silna depresija, bo samo 25c za moške in 15c za ženske. Ker bo to obenem majska proslava, se vabi vse rojake od blizu in daleč, da se priredbe udeležijo. Ker bo drugi dan konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice, bo za oddaljene preskrbljeno prenočišče, da se bodo drugi dan udeležili konference. Torej ne prezrite 29. aprila ob 7:30 zvečer.

Društvo 640 SNPJ se tudi pripravlja, da priredi igro 10. junija. Le tako naprej! Pojdimo roka v roki in naredili bomo uspeh.

V tej okolici so zadnje tedne pri več rovih rudarji izvolili svoje zaupnike pri tehtnici. To bo dobro, ker to jim postava dovoljuje, kajti so jih kar na debelo goljufali. Rovov je še vedno nekaj zaprtih v tej okolici, drugi pa obratujejo 2—3 dni na teden. Delavec ne zasluži še za največje potrebe. Tovarne, največje U. S. S. v tej okolici, so še vedno zaprte, druge pa še polovico časa ne obratujejo.

Pivo je prišlo, ampak kupev ni. Pivec dosti, le smola je, ker kreda ne šteje.

Tukaj obstoja Belmont County Political liga. Izdala se za ne-strankarsko, ampak ozadje te lige je demokratična stranka. Zadržne volitve so to pokazale in se marikdo sedaj pritožuje, ker ni dobil "job". Ko bi bila Liga za delavske interese, bi povedala: Volite soc. listo. Tega niso storili. Že vedo, zakaj ne. Ker so večinoma inozemci včlanjeni, je čas, da se pove na prihodnji konvenciji, da se smernice preuredijo v prid delavski stvari, ali naj se pa pove jasno, da so demokratje. Poročevalec.

Praznujte Prvi maj na "Savinem" koncertu

Chicago. — Mednarodni delavski praznik Prvi maj, simbol delavskega vstajanja, bo letos socialistični pevski zbor "Sava" praznoval s koncertom. Vrši se v nedeljo dne 30. aprila ob 8. polnoči v ČSPS dvorani, 1126 W. 18 st.

Odkar si je mednarodno delavstvo izbralo prvi majnik za svoj praznik, je klic delavskih mas po osvoboditvi v vsakim letom močnejši. Polom kapitalizma, ki vidi svojo rešitev v fašizmu, je temu klicu dal nove nujnosti, katere se ne sme izogniti noben delavec. Bolj kot kdaj prej je veriga kapitalistične sužnosti. Bolj kot kdaj prej je tlačen v bedo miserije in pomanjkanja. Bolj kot kdaj prej potrebuje izhoda iz razvalin sedanje družbe, ki mu ne daje niti toliko pravic in prilike do gole eksistence kot jo je imel njegov razredni prednik, telesni suženj.

Klic po vstajenju, klic Prvega maja, je letos posebno za ameriški proletarijat pomembnejši kot kdaj prej v zgodovini delavskega gibanja. Blazni kapitalizem v svoji oslepelosti otrovelosti peha neštete milijone v vedno večjo miserijo in sigurno propast. Armada brezposelnih in brezpravnih sužnjev se je v enem letu skoraj podvojila. In kljub "novemu dilu" ni na obzorju še nobenega pramena, ki bi nosil delavstvu vsaj nekaj upanja po izboljšanju razmer. Pa tudi kadar pride do gospodarstvskega preokreta, ne bo to prineslo nikakega trajnega izboljšanja delovnim masam, ker je kapitalizem doiral svojo zgodovinsko nalogo.

Za delavstvo je edino upanje v klicu mednarodnega delavskega praznika. V Prvem maju, ki kliče vse zatirane k vstajenju, k delu za zgraditev nove družbe, v kateri bo delavec užival sad svojega dela in prišel do svojih pravic. Socialistični zbor "Sava" vas vabi, da se pridružite temu klicu po osvoboditvi in praznujete Prvi maj na njenem koncertu. Naj bo to tudi vaš največji praznik, dan vseh zatiranih, katerih je bodočnost. Poleg lepega programa klasičnih domačih in delavskih pesmi bomo slišali tudi par dobrih govornikov v angleškem in slovenskem jeziku. Nabavite vstopnice v predprodaji, ker s tem prihranite 25 centov. Vsi na plan 1. maja! Vsi na koncert "Save" v nedeljo pred mednarodnim delavskim praznikom. — X. Y.

"Veriga" v Milwaukeeju

Milwaukee, Wis. — Tukajšnje pivovarne so se in se še vedno pripravljajo, da izdelajo dovolj dobrega piva za vse zahteve. Mnogo delavcev je že dobilo radi tega delo, mnogo pa jih je, ki zaman čakajo pred pivovarnami, kljub temu pa zrejo z večjim zaupanjem v to sponalad kot so v prejšnje tri.

Pevsko in dramsko društvo Slovenskega doma uprizori zanimivo igro "Veriga", ki je kmečka tridejanka, v S. S. Turn dvorani dne 23. aprila. Popoldanski program se začne ob 2. polnoči, večerni pa ob 7:30. Slične igre že ni bilo 15 let tukaj. Smeha bo dovolj za vse, posebno pa bo o bilo smeha, ko bo Marko, premožen kmet, prinesel staro verigo, ki je bila že 13 let zgubljenjena, in pove, da jo je našel pri sosedu Mejaču, ki je tudi premožen kmet. Kako in zakaj je prišla veriga tja in vae drugo, boste zvedeli na dan uprizoritve. Zato pa nikar ne zamudite, ampak pridite vsi, ako se hočete pošteno zabavati dne 23. aprila. Vstopnina samo 30 centov pri članih, pri vratih pa 35 centov. Prigrizek bo brezplačen.

Frank Peritz.

Delavci in delavke! Majski glas nas kliče!

Collinwood, Ohio. — Pregled po vsem krščanskem svetu je poln tragičnih prizorov, ki nam jih dajeta zaveznika — krščanstvo in kapitalizem. V Italiji in Nemčiji grozoviti fašizem. Pod papeževim črnim plaščem izrabljajo cerkev, kjer sklepajo po-

To je reformirani bankir James A. Perkins, predsednik newyorške National City banke, ki je pred dnevi naznanil, da se je njegova banka "bojila" od spekulativ. Za koliko časa?

godbe za morjenje ljudstva, ki si želi miru. Tukaj v Ameriki, kjer vlada demokracija, si je pa oltar zlatega teleta pridobil vsa sredstva kot orožje, da nas tira v dolino solz. Druge pomoči ni, kot da eden mora izginiti. Ali kapitalizem, ki ne more več prodajati naših produktov, ali pa naj dopustimo, da pokonča naše lastno delo.

Upam, da situacija še ni brezupna, kajti garancija za vstajenje, človeštva je delavsko gibanje, kateremu je cilj socialistična uredba. Kapitalizem oborožuje armade za novo klanje, delavsko gibanje pa se bori za svetovni mir in za zgradbo društva narodov, v kateri ne bo več izkoriščanja in vzrokov za vojno.

Delavci in delavke! Prvi maj se nam bliža, praznik zavednega delavstva, katero si išče tudi pot v boljše človeško družbo. Majski glas nas kliče, da se oborožimo s to delavsko literaturo in da vsak delavec vsaj eno majsko izdajo zanese v hišo tovariša, katera je zamrežena od kapitalističnega časopisja. Brošura "Majski glas" stane 20c in se jo dobi pri klubih JSZ ali pa pri Proletarcu. Majski glas, 3689 W. 26 st., Chicago, Ill. — A. Skapin.

Bojazen pred znanjem

Bear Creek, Mont. — Za izobražene ljudi jaz ne smatram samo tiste, ki pridejo k sosedu v vas, snamejo klobuk z glave in imajo pravilno hlače zapete ter dostojno govorijo. Ne. Treba je tudi več znanja o socialni, ekonomski in delavski politiki, in za to dela Prosveta na vso moč. A vi nasprotniki obveznega dnevnika Prosvete se pa tega znanja bojite.

Fred Razborschek.

O smrti F. Šviglja

Milwaukee, Wis. — Dne 27. marca se je nenadoma pojavila novica o smrti Frank Šviglja. Pokojnik je bil ves dan normalen ter se ni pri njem opazilo nobenih nenavadnih nagibov, kateri bi ga smoglo momentalno vlekli iz njegovega položaja. Cel popoldan sta bila pri njem njegov brat Louis in svakinja Mary Zajec, s katerima se je pogovarjal mirno kakor je bila njegova navada. Ko sta omenjena odšla, je pa prišlo nepričakovano. Ko se je vrnil njegov sin iz šole, je našel v kleti svojega očeta mrtvega. Ves prestrašen je klical sosedu.

Pokojnik je bil brez dela že skoro dve leti in se je bal, da z "new dealom" ne bo nič ter je obupal dan na dan brez pritožb. Posebno ga je potrla smrt Franka Ambroža. Od tega dneva se je vedno bal, da bi tudi njega zgrabila kruta bolezen in ga umorila. Strah pred boleznijo, neakočna brezposelnost in samoponos so ga prignali k temu, da se mu je omračil um ter vse končal na žalost svojih, za katere je vedno skrbel kot zvesti soprog, brat in oče. Naj počiva v miru! Poročevalec.

Prvomajska proslava

Carlinville, Ill. — Vsi tukajšnji socialistični klubi in v okraju Macoupin, ki so zborovali v Carlinvillu, Ill., dne 2. marca, so zaključili, da proslavijo Prvi maj, praznik vsega zavednega delavstva, v nedeljo dne 30. aprila na Fair Groundu v Carlinvillu, Ill. Simpatičarji in somišljeniki, ne prezrite tega vabila. Priliko boste imeli slišati več dobrih govornikov, med njimi tudi mrs. Wiese, predsednica Ženske pomožne akcije od Progressive M. of A. Ona je večletna članica socialistične stranke in boriteljica za izboljšanje sedanjega krivičnega sistema. Ako bo dovolj časa, bo ves program objavljen zadnji teden v aprilu. Upati je, da bo udeležba velika.

Louis Mahkvtz.

O "nepolitičnih" prijateljih

West Alth, Wis. — Potrebno je, da si tudi nepolitične ljudi ogledamo nekoliko od bližje. Ne-koč je dejal socialistični govornik, da človek postane nestrankar šele kadar ga pokrije zemeljska plast. Toda samo v Ameriki je milijone takih, ki grmijo proti politikam, bodisi pri podpornih organizacijah, unijah, vsakdanjih pogovorih itd.

Ali so ljudje te vrste res nepolitični? Ne! Zoprna jim je le politika z delavskimi smernicami, v kateri se udeležuje zavedno delavstvo. Ker so se ljudje te vrste rodili in vzgojili v kapitalistični politiki, zato smatrajo

Sheriff Browning Robinson v obratju Franklin, Illinois, ki je aretiral španca v Zeiglerju in zamenjal policijo s svojimi pomočniki. Šerif je sovražen progresivni rudarski uniji.

"nepolitično" za nekaj vzvišene-ga in naravnega. Ljudje te vrste smatrajo današnje grozno mizevje delavstva za nepolitični pojav. Toda, ali ni kapitalistična politika povzročila armade razčepanih, kateri so izdelovali najboljše obleke? Drugi zopet gradili moderna stanovanja, toda primorani so sedaj živeti v nezdravih brlogih! Nadalje taki, katerih hrbiti so pripognjeni od naporne dela pri napolnjevanju življenskih skladišč — sedaj stradejo!

Samo potom kapitalistične politike je bilo mogoče upeljati sistem, kateri je oropal delavstvo za njegov pravični del produkcije, in ves ta rop leži sedaj v shrambah, medtem ko delavstvo strada. Kapitalistična politika je odgovorna, da je delavstvo razčepljeno, da se grize med seboj, medtem ko povzročitelj ostane nedotaknjen. Tak je torej sistem, katerega "nestrankarji" pokrivajo z nepolitičnim plaščem.

Čemu se kapitalistično časopisje toliko poteguje za svoje "nestrankarske" kandidate v šolske odbore? Ali jim je vzgoja mladine res pri arcu? Velikomestno kapitalistično časopisje je last velikih korporacij. Te korporacije ne izdajajo časopisja za poduk v korist mladine, ampak za profit. Zato je teh korporacij dolžnost, da imajo svoje hlapce v šolskih odborih. Sveta dolžnost teh hlapcev pa je, da se mladina potem vzgaja v kapitalističnem duhu, da si mladina vzame k arcu vso kapitalistično zgradbo, predvsem pa kapitalistično časopisje. S tem si potem pridobijo velikansko število čitateljev-naročnikov, potem tudi velikanske oglase, in glavni cilj — velikanske profite. Ampak v času šolskih volitev so "čisti nestrankarji."

Delovno ljudstvo bi moralo vendar že spoznati hinavščino kapitalističnega časopisja. Moralo bi spoznati, da kar kapitalistično časopisje priporoča, je škodljivo delavstvu. Kadar bo delavstvo spoznalo, da je njih rešitev v tisti stranki, to je socialistični stranki, katero kapitalistično časopisje toliko sovraži, potem šele lahko pričakujemo boljše bodočnost. — Fr. Matkovich.

Pismo iz Clevelanda

Rimski šegen za Hitlerja. Objuba je ostala objuba. Anglija in Rusija. Dolar bolje kot nič, a ni dovolj...

Hitler je poslal v Rim svoja zaupnika Goeringa in von Pape-na, da mu izposlujeta pri papežu cerkveni blagoslov, da mu bo na ta način zagotovljena moralna opora rimske cerkve pri preganjanju in zatiranju delavskega gibanja v Nemčiji. Papež, ki je podelil svoj blagoslov Mussoliniju, ga bo najbrž drage volje dal tudi njegovemu učencu Hitlerju. Saj je cerkev zmerom radodarna z blagoslovi, če jih iščejo sovražniki delavstva. In še ne samo blagoslov, še pomoč pri ustanavljanju nove narodno-katoliške stranke bo lahko dobil Hitler od Rima. Kajti kolikor je razvidno iz časopisnih poročil, se papežev državni tajnik ogreva za usta-

novitev katoliške stranke v čiji, ki bi z roko v roki s jevi pomagala "očistiti" jo, zatreti socialistično in nistično ter strokovno delo gibanje v Nemčiji. In da lahko pride. In tako bo svet preimenitno trovno solinija, Hitlerja in svetega skega nezmočiljiva! Zato imenitna kombinacija, ki rala odpreti zalimane od najbolj prepričan pe-ideje papeške nepristrans- vičnosti in človekoljubno-

Naj nobeden zaveden- ne obupuje zaradi žalost- ložaja v Nemčiji, Italiji god, kjer fašizem dviga virja svojo ostudno glav- bena stvar ni večna in tu- zem ni. In ta zapreka, ki vrgla na pot, ki vodi k- jenju delavstva vsega su- prej ali slej poteptana v- in delavska ideja bo na- la svojo zmagovitvo pot- šizmu bo ostal zgolj neg- grd spomin. Fašizem je- začasnega, prehodnega stvarjen po povolnih gos- skih razmerah in po vno- miru in ni mu usojeno del- ljenje. Zato le brez strah- mo v bodočnost, ki bo na- mora biti.

Ko je prišlo v javnost, bili tajniki društve SNP- hlu ovadeni pri zvešnih- ljenjskih oblasteh v Cle- kot komunisti, je Ameri- movina objubila "podva- trebne korake," da se lah- nunciati. K temu je ni- sili, možno pa je, da se- da sum ne bi padel nanjo, njen krožek? Well, mi- že precej časa rezultatov- ljene "preiskave," ali do- zaman. Očividno je ostalo- pri prazni objubi. Zaka- zlomek ve. Ali so dem- mogoče preblizu? ...

Človeku se zdi nekam- da A. D., odkar je bila- kopravnosti predstavljeni- nosti kot zavajalka in sov- naroda, več ne ve kaj p- "solidnih in zanesljivih" Česa je zmanjkalo: sape- čana? ...

Kapitalistična Anglija- hudo razburila zaradi- proti šestim njenim dr- nom v Moskvi. Zakaj? V- angleški kapitalistični v- teri se je udinjal bivši š- McDonald, toliko za teh- žavljano? Kaj še? Am- Angleži, katere so obtoži- ti, sabotaže, čije cilj je bi- čenje nekaterih temelj- vjetskih industrij, so ude- mogočne angleške firme- politian-Vickers Co., kater- sovjetji proti sovjetski pr- naprjenih aktivnosti. Za- oženj v strel! In zato v- burjenje in kričanje v ang- kapitalističnem taboru!- bili obtoženi Angleži sa- vadni delavci, bi se pa- ška kapitalistična javno- nje ne razburjala.

A. D. odgovarja kriti- seveltovega pogodbevaln- grama, da je en dolar- boljši kot nič. Drži. In- larja bi bila boljša kot- tako dalje. In če bi bili- pošteno plačani, bi se s- no dvignila nakupna moč- skega prebivalstva, med- kljub vsemu kranju nove- nistracije dežela lese nar- bo lezla navzdol in brezpo- bo naraščala vse doleč, se- se velike glave v Washing- ne bodo zbrhtale, da bo- dele, da en dolar je več- ampak ne—dovolj!

Tone Podgoričnik

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročnik, La Salle, Ill. — ameriški kongres ima 96- torjev (iz vsake države po- in (danes) 435 poslanecov- ji zbornici, skupaj 531 de- Plača senatorjev in kongre- kov je bila po \$10,000 na- (predsednik senata \$15,000- predsednik nižje zbornice- 000), plača članov kamo- med katerimi sta tudi de- tajnik in blaginjak (sodni- pa po \$15,000 na leto, to- sednik Roosevelt je pred- kim znital z dovoljenjem- greva vse te plače za 15%- sodišča ima \$20,500 in so- ni tega sodišča po \$20,000- plače.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Potem je bilo dolgo, dolgo časa vse prazno v meni, do danes, do te ure.

V naši hiši v trgu se je nastanil mlad človek. Odprl je trgovino in zadovoljna sem, da je vsaj en človek naletel v naši hiši na srečo, če je to sreča, da dobro trguje. Mlad človek! Prišel je, razpostavil svoje blago, osvojil si ljudi, da vsi drugi kramarji kar besne od zavisti.

Glej, Marta, ta človek je zajel moje misli in zelo mnogo mislim nanj. Spoznala ga boš, ko prideš na praznike domov. Ponudil mi je prijateljstvo. Mislim, da je iskren. Hudoben gotovo ni, ker sem ga spregledala koj v začetku.

Bil je nekajkrat pri nas. O marsičem sva govorila, opisal mi je svoje življenje. Spoznala sem, da še nobena ženska ni imela trajnega vpliva nanj.

Bog ve, ali je mrzel do žensk, ali si ne zna osvojiti ženskega srca ali pa je doživel že hudo razočaranje, da se boji ljubezni.

Dobro vem, da to ni mož, ki je junak mojih sanj; toda je li mogoče vse to doseči, kar si človek želi? Ni, saj je sto drugih stvari na svetu, na katere se je treba ozirati. Zato bom tudi o stvari razglabljala in če mislim na žentev —

Da, vidiš, to je čudno: kadarkoli sem ljubila, nisem nikdar pomislila na žentev, zdaj pa mislim in če mislim nanj, vidim zakon, ki si ga predstavljam čisto po svoje. Včasih se ga tudi bojim, kajti skleniti pogodbo z nekim človekom za vse življenje, se pravi zvezati dvoje usod v eno in je to strašno lep čin. Bog ve, zakaj mora tako biti? Ali bi ne bilo lepše ljubiti se brez dokumentov... Toda kaj pišem! Saj je tako ukazano in se ne da drugače urediti.

Marta, tako sem razdvojena te dni. Premišljevam, vdam se ničvrednemu poglabljanju, hotela bi ta kos življenja, ki mi je namenjen, pregledati od začetka do konca, toda kaj, ko pa vsakdo na svoj način gleda. Eno pa le je: Vsaj za začetek in konec več, kakšna sta, sredina, vsebina pa je tako različna: nekdo odtrga cvet, drugi plevel, a tretji samo trnjevo vejico. Kaj je namenilo življenje meni?

Novic ni, vse je tako zaspano pri nas, nič se ne gane; ne grem nikamor, pa mi tudi ni za družbo. Sicer pa boš čez nekaj dni doma!

Te poljublja
Tvoja Ana.

8

Justin je že zaklenil trgovino. Zadnja vrata je pustil odklenjena, ker še vedno kdo pride, da kupi to in ono. Vsak dan je do poznega večera ostajal v trgovini in pripravljaj za prihodnji dan. Dela se pač nikoli ne zmanjka pri takim poslu.

Nasekal je sladkorja in ga stehal v zavojčkih po četrt in pol kilograma, treba je odmeriti v vrečke čaja, cimeta, popra, paprike, nekaj kosov pralnega mila je moral zaviti v papir, da bo v soboto pred prazniki, ko bo mnogo opravka, vse pri roki, premeril je nekaj kosov blaga, pregledal vse predale, če bi bilo treba kaj novega naročiti, računal po svojih poslovnih knjigah. Tako mu je večer hitro minil.

Vedno bolj ugleden je postajal. Znal je kot malokateri in če je zasel slučajno v večjo družbo, je plačal ves zapitek, ker je vedel, da so obrestni tega zapravka dobro naložene v besedi, ki jo imajo o njem. Če je bilo treba dati za novo bandero v cerkvi, je odrlin desetak, če pa so Sokolj zbirali za prireditve, je tudi njim dal desetak. Saj ni dal rad ne tem ne onim, toda treba je, kajti zamera pomeni izgubo! Se tega mu je treba, ko sicer za malenkostjo tako stvar prepreči. Materi je za obresti poslal bla-

ga za celotno obleko, očetu škatlo braziljk, denarja vrtni pa še ni mogel.

Bil je sam s seboj zadovoljen; denar je imel in tako je z njegovo močjo rastel tudi ugled. Ko je podaril nekoč precej blaga za božičnico Ciril-Metodove družbe, so trški veljaki prav resno govorili, da bi ne bilo napak, če bi se tako vnet in podjeten mož, kakršen je baš Justin, izvolil v občinski odbor, zlasti ker je še liberallec povrh! Vsekakor je dobro, če se ga že koj zdaj zgrabi, zakaj mlad človek rad uvihne. Če ga pridobe nasprotniki, bi ga bilo škoda! V Dolinarjevi hiši je, stavimo, da bo hiša kmalu njegova, potem pa je stvar v redu, kajti posestnik in trgovec je le sila, ki jo je treba ceniti.

Justin sam se ni gnal za takimi stvarmi. Če je tako, pa tudi prav, škodovalo mu ne bo, prej koristilo. Vzel si je vajenca, da je tako vse malenkost; tehtanje, zavijanje, čišenje prevzel fante, ki je bil sprva neroden, da je Justin že kar obupaval, a se je naposled le privadil in je bil še celo zelo previden.

Da, Justin in Ana... Tole njuno poznanstvo se je precej daleč razpletlo, a če se je že razpletalo, vendar še ni dobilo nikakih povsem določenih oblik. Ne, v njunih pismih, ki sta si jih pisarila, je bilo mnogo lepih besed o sreči in usodi, čebjala sta o pomladi in rožah ter govorila z vzvišenim zanosom o globinah, ki sta jih morda slutila, in je bilo to razmerje romantično, zakaj pisma so vedno mikavnejša od izgovornje besede. S hrepenenjem sta jih pričakovala v upanju, da je mogoče med vsemi temi vrticami le skrita ona beseda, ki sta se ji oba izogibala, četudi je bila v kakšnem stavku samo prikrita in zataknjena, nikoli pa tako očitna, da bi človek od radosti kriknil in si položil pismo na srce.

Podčrtavala sta si prijateljstvo, o katerem je Ana napisala mnogo strani. Vsa njena pisma so bila zajeta v neko ubranost in strnjnost ter pisana z lahkoto, kar je gotovo izviralo iz česčega razglabljanja. Justin je, dasi jih je z veseljem prebiral, mnogokrat izgubil nit in smisel njenih napisanih dognanj ter se zelo mučil, ko ji je odgovarjal. Češče je iskal v knjigah primernih besed, iz romanov si jih izpisoval, da je potem po svoje zložil pismo. Zato so bila vsa njegova pisma včasih zagonetna in dvoumna ter je tako oba vedno bolj podžigala, da sta v vsakem pismu pričakovala razočaranja.

V nekem pismu je Ana povedala: — Človek išče kakor plaha ptica. Mnogokrat ne ve, v katero smer bi pričel iskati, samo slutiti včasih, da je tamkaj kraj morja morda vendarle človek, ki bi mu bil kakor vejica, na kateri bi se spočil sredi svojega poleta. Prijatelj, odgovorite mi, pišite mi, morda pa v teh pismih iščeva drug drugega in je tole, kar je v meni, mogoče zaradi tega, ker se poznavata tako rekoč samo po besedah, ki si jih piševa...?

Justin je nekajkrat prebral to pismo in ko ga je doumel tako, da se v Ani lomi srce, napisal:

— Da, človek išče kakor plaha ptica. (Zelo rad je ponavljal njene besede.) Rad bi Vam povedal čisto resnico, ki je v meni, toda duša je kakor nebo, včasih prelestno v solnčnem ognju, potem slikovito, če se pasejo po njem beli tropi oblakov, in strahotno, kadar mogočni bliški lijejo njegov obok. (To je prepisal iz romana: "Die Liebe zwischen Felsen.") In tako je tudi z menoj. Ne vem, kako bi Vam to razodel. Za gotovo se iščeva in se bova našla. (To je kesneje prečrtal.) Poznavaj pa se res samo po besedah. Zunaj je tako lepo. Snežinke padajo z neba in se vrte pred oknom, misli pa beže in tavajo po samoti...

(Dalje prihodnjak.)

Morda bo šibko dekletce z vrvo privezal na deblo najbližje palme, jo zasmehoval, ko bo prosila za milosti, in se naslajal nad njenimi tožbami, dokler ji ne bo zmanjkalo glasu.

Pogosto se zgodi, da ostane taka žrtev več dni privezana v gozdu, ne da bi svoji vedeli, kaj se je z njo zgodilo. Šele po dolgem iskanju jo najdejo napol sestradano in hlipajočo od žeje. Nobena pritožba na oblastva v Bissau ne zaleže. Obljubljajo pač, da bodo napravili red, toda po navadi ostane samo pri obljubi. Uradnikom belcem se zde vse te pritožbe črncev pretirane in neosnovane, pa si prav radi pomirijo vest s tem, da je pač vseeno, če se število moških, ki se jim je deklet vdalo, za enega zviša. Za take reči se beli mogotci pač malo brigajo, saj jim je samo za dobiček. Ne pomislijo, da je največja sramota za vsako zapadnoafriško deklet, če se vda moškemu tujega plemena. Dovolj jim je, da priganja orožnik domačine k delu in da skrbi za redno izterjavanje davkov. Naj se še tako živinsko vede, dobi za svoje živinsko ravnanje kvečjemu ukor.

V kletki se omeščajo

V neki vasi ob Riu Farimu smo našli mlado deklet, ki je bilo vse v ranah in shujšano do kosti. Čepela je na slamnati preprogi in je bila tako izčrpana, da je komaj premikala roki. Na prvi pogled smo zaslutili nevarno in ostudno bolezen. Pa nam je mati nesrečnice povedala, da so njeno hčerko pri zadnji priložnosti žetve izvolili za kraljico rokobork. Iz njenih besed je zvenelo globoko sovraštvo do orožnika, ki ga je takrat, ko je gledal mladostno in prožno dekletovo telo, prevzela strast. Seveda je skušal deklet opiti s palmovim vinom. In ker se mu pa to ni posrečilo, jo je napadel čez nekaj dni zunaj nasebine in jo tako dolgo pretepal z bičem, da ni bilo na njenem telesu niti ozkega pasu kože, ki bi ne bila ranjena. Toda to je bil šele prvi del njegovega maščevanja, ki si ga je zanjo izmislil. Ko se je nezavestna zgrudila, jo je zavlekel v bližnjo hišico iz valovite pločevine. Zvezal jo je na rokah in nogah, glavo ji je pa vtaknil v žično zanko, ki je bila pritrjena na drogu. Kakor zaklano živinč jo je pustil v tem položaju tri dni brez vode in jedi v pločevinasti hišici, ki je bila razbeljena od tropskega solca. V svojih živinskih možganih je snoval strašno maščevanje. Hotel jo je tako dolgo izstradovati, da bi ostal od nje le še živ okostnjak. V svoji strašni nasladi je prišel vsak dan gledat, kako gine. Prav gotovo bi se mu bil njegov peklenški načrt posrečil, če bi ne bila kolonjska oblast na nujne prosnje poglavarja vendarle poslala preiskovalne komisije.

Preiskovalni častnik je zasliševal orožnika. Zgodilo se je, kakor pač ni bilo drugače pričakovati. Orožnik je imel izgovor že pripravljen. Obdolžil je deklet, da je kradla vino pri palmah, ki so last kolonjskih tovarn. Čeprav jo je že večkrat svaril, jo je vedno znova zalotil pri tatvini. In ker si ni znal drugače pomagati, jo je skušal s težko kaznijo spametovati. Orožnik je zadel v črno. Kakor po navadi je bil tudi tokrat pohlep belcev večji od čuta pravice. Nikomur se ni zdelo vredno, da bi se prepračil o resničnosti orožnikovih izjav. Namestu da bi zaradi surovega ravnanja ukorili orožnika, so zagrozili poglavarju, da bodo njega kaznovali, če bo še kdaj oklevetal nadzornega organa kolonjskih oblasti.

Lastnice hiš imajo prednost

S tem da orožniki izrabljajo svojo moč v živinske namene spolnim nagonov, pa še niso dostili svoji lakomnosti. Marsikdo se je pri evropskih vzgojiteljih naučil, kako se dajo starodavne šege in običaji domačinov izrabiti v lastno korist. Če jim bolje kaže, se sklicujejo danes na pravna določila črncev, jutri pa izsilijo na osnovi evropskih zakonov zase nevarne ugodnosti.

Nenavadno zvito znajo izrabiti vsak nedostatek zakonskih določil. Po predpisih kolonjske

oblasti morajo hišni davek plačevati samo moški, čeprav je hiša po starih zakonih domačinov skupna last družine. Hiše zidajo po navadi le ženske. Samo če se hoče kakšen moški prav posebno prikupiti dekletu, ji sezida sam hišo, in ji jo podari. Tudi v tem primeru ne gre davek obdarovanki, niti takrat ne, če se poroči z drugim moškim in se v hišo vseli moževa družina.

Prav to določilo izrabljajo orožniki. Predrzo običaje starše dekleta, ki je dobilo hišo v dar, in zahtevajo deklet za ženo. Če njihovi snubitvi takoj ne ugođe, se dekletov oče lahko pripravi na to, da bo ob prihodnjem terminu dobil trojni davčni predpis. Sicer se pa največkrat tako ne upajo orožniku odreči. In tako dobi z dekletom ne samo ženo, ki zanj gara, temveč tudi čedno hišico, za katero plačuje kdo drugi davke. Časih izsilijo orožniki več takih porok; zgodi se celo, da imajo nekateri štiri do pet žena in prav toliko hiš.

Neki orožnik ob zgornjem Riu Karubaiu je celo tako srečen, da ima v vsaki vasi svojega obsežnega okrožja po eno ženo in hišo. Menda je najbogatejši v vsem okolišju in se prav rad hvali, da je vzel le najlepša dekleta. Seveda pri tem zamolči, da je v dveh primerih dekletova roditelja tako dolgo ožemal z nepravilnimi davki, da sta h koncu morala popustiti; da je v treh nadaljnjih primerih starše na osnovi lažnih obtožb spravil v zapor, samo da jih prisilil, da mu dajo svoje hčerke za ženo. Pravijo celo, da je svojo najmlajšo ženo dobil le z grožnjo, da ji bo očeta zaradi poljskih tatvin spravil na vislice.

Pa mu žensk še vedno ni bilo dovolj. Zmerom je stikal po vaseh za najbogatejšimi dekletimi in si je izmislil vedno nove načine, da je danes tu, jutri tam spet prisilil kakšno deklet v poroko. Tako zelo je že bil tega navajen, da mu niso nikjer delali posebnih zaprek. Le neka petnajsetletna deklica, ki so jo vsi poznali kot najbolj ljubko plesalko na Riu Korubaiu, se mu ni hotela podati. To ga je tako ujezilo, da se je najprej znesel nad njenimi starši, potem pa še nad njo.

Med nekimi mladinskimi slavjem je porabil ugodno priložnost in je deklet v splošnem dirindaju zgrabil in jo odvelk za grm. Drugo jutro so jo domačini našli s strašnimi zevajočimi ranami na prsih in po hrbtu in z zlomljenimi nogami, ob robu gozda. Bič iz kože povodnega konja in kopito puške sta opravila strašno delo. Sicer pa niti ta dogodek ni šel belim kolonjskim oblastnikom do živga. Zanje je pač glavno to, da imajo zanesljive orožnike-čuvarje.

Povsem razumljivo je, da je zaostalost ljudi vedno več škodovala skupnosti kot ji je mogla koristiti razumnost; kljub temu pa mnogi še vedno streme, da bi ljudje ostali omejeni, ker se je zaostalost vedno lažje eksploatirala kot razumnost.

AFORIZMI

Ljudem so dolgo obetali da so jim ga ljudje za te vzdrževali.

Sugestija se je najboljši rabljala vselej, ko je bilo ljudem sugerirati, da se jim di dobro.

Vsako dobro delo se lahko rabi v grde namene, toda to ne sme zadrževati, da bi ne li dobrega.

Dokler žena hrepeni po vseh pesteh, ga še vedno mož pa tudi dokazuje najljubezen s pestmi. Zato je toliko zakonskih ločitev, ki kažejo premočno bojevitost.

FARMA NA PRODAJ

Proda se 100 akrov območja farma z vsem potrebnim poslopjem, zemlja je v boljšem stanju. Za ceno in go pišite na naslov: Peter novčev, R. D. No. 3, Harto N. Y.

KENTUCKY BURLEY TOBAC

"Od pridelovalca naravnih Star Kentucky Burley tobak, na najboljši pridelki Kentucky zemlje — dozoreli bogati listi — okusen in prijazen — jstina je dobrim okusom in vonjem, ki se bito more le s "staranjem." Ni vimo, da še niste okusili ali okusnejšega in bolj zadovoljivega baka v vašem življenju.

Posebna ponudba
PET FUNTOV KADILNEGA TOBACA
\$1

Naš stari Kentucky Burley ni tovarniški tobak, kot ni nobel jamčen, prost vse kemikalije in gih primasi, ki se navadno daje v potvorbi popolnosti, ki daje ali celo škoduje zdravju.

Poslušajmo se metod kat se pradedja pri pripravljanju njihovo uporabo — sledi olistov stih — nišesar ni kar bi peklo se ku ali kvarilo okus. Tisole plevel tobaks po vsem svetu pri njegovih dobroti ob kajenju ali nju tega tobaka.

ZNIŽAJTE VAŠE 1/2 TROŠKE TOBACA
kar odpravi osemnajst centov na pri davkih — ves izdelovalski prekupevalčev profit, kar pomeni vas 50% prihranite če ne vaš krasnih omotov, ne lepih riš, kakovost in ta v obliči.

DENAR HRANILNA ČERNA KADENJE 5 lbs. Poljite se ALI za dolar in ni ZVEČENJE \$1.00 poljite se pet funtov zavitek. Denar ako niste popolnoma zadovoljni.

Pet funtov starega Kentucky Burley je toliko kot 40 velikih vtičkov za kajenje ali pa 80 za žvečenje.

25c Poljite 25 centov v bru za en poskusi en zavitek — milga ali nega — En poskusni tek vas gotovo preprači.

INDEPENDENT TOBACCO GROWERS ASSOCIATION
McChere Bldg. Frankfort

Bič nad črnimi ženami

Kako orožniki v kolonijah izsiljujejo ljubezen

Opisuje dr. Ralph Elber

Pisec nam pripoveduje o beli "civilizaciji" v Afriki, o "čuvvarjih reda in mira", ki sirovo izrabljajo domačinke, izročene jim na milost in nemilost.

Enakomerni udarci tolkačev riža spremljajo menjajoče se petje črnih žen in deklet. Od ranega jutra do poznega večera neutrudno vlačijo možje težke košare iz polja v vasi. Južno od Ria Farima pa do Ria Casamanc delajo domačini na vse pretege, na severu portugalske Gvineje pa spravljajo riževo žetev.

Pozno v noč gore ognji v taboriščih. V gruščah sede moški in popravljajo svoje poljsko orodje. Kakor da bi se nikdar ne utrudile, poje ženske z zvonečimi in veselimi glasovi, in ritem tolkačev udarja brez prestanka.

Tako zelo smo se že navadili neprestanega takta pridnega dela, da smo se kar zdržnili, ko je nekega večera prenehalo menjajoče se petje delavnic žen, in je pesem tolkačev počasi zamrla in umrla. Minute popolne tišine. Zaslišali se slišno krik

iz vasi, nato nas zbega drugi, in tretji se strne s prestrašenim vpitjem iz tisočev grl. Bliskoma pograbimo puške in tečemo kar nas noge neso v naselje črncev.

Sredi trga stoji razkoračeno črni orožnik kolonjske uprave in neusmiljeno tolče po golem hrbtu dekleta, ki leži vse onemoglo na tleh in le še pri vsakem udarcu biča iz kože povodnega konja komaj slišno zastoka.

Nobena redkost ni, da pretepejo orožniki moškega do smrti, ker ni izvršil njihovega povelja. Kako dan za dnem z bičem izterjavajo zaostale davke, lahko vidite po vsej portugalski Gvineji. Vsem tem strahotam evropskih kulturonošcev v kolonijah se je treba privaditi. Ne gre in ne gre nam pa v glavo, da more biti kdo tako sirov, da vpriči staršev, bratov in sestra in vseh vaščanov pretepa komaj štirinajstatletno dekletce. Z udarcem kopita puške smo izbili orožniku bič iz rok. Z divjo kletvico in s strašnim pogledom je odskočil. Komaj je zagledal Evropec, se je upognil njegov hrbet v ponižen priklon. Seveda nas skuša nalagati, da deklet ni hotelo izvršiti njegovih zapovedi, toda njegovo jadrno slovo

jasno dokazuje, da je svojo pravico izrabil v druge namene.

Puška ukazuje

Komaj se je skrli njegov tropski klobuk za grmičjem onkraj vasi, že prišepa neki starec k nam. Z očmi polnimi solz se nam zahvaljuje za rešitev svoje vnujine. S tresočim se glasom nam pripoveduje, da napada ta vražji žandar vedno znova mlada dekleta. Ta teden že vdručil. Pred nekaj dnevi se je prikradel ponoči v vas, odnesel najmlajšo hčerko poglavarja iz spalnice in ji zamašil usta, da bi ne mogla s klici zbuditi vaščanov. Nato jo je poslal. Kako obupno se je zavratno napačeno deklet branilo, je videl oče drugo jutro na njenem popolnoma razpraskanem obrazu in na rokah in telesu, kjer je bilo vse polno podplutb in oteklin. Da bi se mu deklet prej udalo, jo je orožnik tolkel s kopitom svoje puške, ne da bi meril kam prileti.

Domačini dobro vedo, da jih nasilnež še dolgo ne bo pustil pri miru. Ker se mu je poneprečel napad na mlado deklet, ki smo ga mi preprečili, bo čakal tako dolgo, da jo bo lepega dne našel na samem zunaj vasi, ali pa ko bo šla po vodo. Takrat ji sam angel varuh ne bo pomagal.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojavnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unifikano delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 So. Lawrence Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.

Tam se dabo na željo tudi vas ustrezno pomagati